

Finanšu nozares asociāciju priekšlikumi kopējai pozīcijai par ES un Latvijas finanšu tirgus nākotni, par tehnoloģiskajām inovācijām finanšu pakalpojumu jomā

2017. gada 5. jūnijs

Ātrāka inovāciju stimulēšana Eiropas finanšu sektorā, lai tas ne vien saglabātu esošo konkurētspēju, bet spētu konkurēt starptautiskajā tirgū un ar globālajiem tehnoloģiju spēlētājiem.

Priekšlikumus izstrādāja deviņas nevalstiskās organizācijas:

Latvijas Alternatīvo finanšu pakalpojumu asociācija
Latvijas Apdrošinātāju asociācija
Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija
Latvijas Komercbanku asociācija
Latvijas Līzinga devēju asociācija
Latvijas Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas iestāžu asociācija
Latvijas Riska kapitāla asociācija
Latvijas Start-up uzņēmumu asociācija
Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera

Latvijas sasniegumi digitālās transformācijas jomā un inovatīvu risinājumu ieviešanā finanšu nozarē, balstoties uz katras nozares sniegto informāciju.

Latvijā finanšu sektora, neskaitot centrālo banku, kopējie aktīvi 2016. gada beigās veidoja 173%¹ no Latvijas IKP.

Latvijas iedzīvotāji aktīvi izmanto finanšu pakalpojumus. Saskaņā ar Pasaules bankas veikto pētījumu 90% iedzīvotāju virs 15 gadiem ir atvērts konts bankā.

Latvijas finanšu sektora dalībnieki*:

Kredītiestādes	16 kredītiestādes un 7 ārvalstu kredītiestāžu filiāles Latvijā
Apdrošināšanas sabiedrības	13 nedzīvības apdrošināšanas sabiedrības (t.sk. 8 ārvalstu sabiedrību filiāles Latvijā) un 6 dzīvības apdrošināšanas sabiedrības (t.sk. 4 ārvalstu sabiedrību filiāles Latvijā)
Maksājumu iestādes un e-naudas iestādes	3 licencētas un 23 reģistrētas maksājumu iestādes, 3 licencētas un 11 reģistrētas elektroniskas naudas iestādes
Ieguldījumu fondi un pensiju fondi, ieguldījumu brokeru sabiedrības	17 pensiju plāni, ko pārvalda 6 privātie pensiju fondi; 20 valsts fondēto pensiju shēmas ieguldījumu plāni; 27 ieguldījumu fondi, ko pārvalda 12 ieguldījumu pārvaldes sabiedrības; 4 ieguldījumu brokeru sabiedrības un 16 alternatīvie ieguldījumu fondi, ko pārvalda 12 alternatīvie ieguldījumu fondu pārvaldnieki
Nebanku kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji	20 finanšu nomas pakalpojumu sniedzēji, t.sk. 9 PTAC licencētas kapitālsabiedrības, un 117 nebanku kredītu sniedzēji (tiešsaistes patēriņa kredītu, hipotekāro kredītu, MVU kredītu u.c. kredītu sniedzēji), t.sk. 49 PTAC licencētas kapitālsabiedrības
Savstarpējo aizdevumu platformas (P2P)	7 savstarpējo aizdevumu platformas
Krājaizdevu sabiedrības	34 krājaizdevu sabiedrības
Start-up uzņēmumi	31 finanšu tehnoloģiju start-up uzņēmumi

* Finanšu un kapitāla tirgus komisijas, Latvijas Bankas, Patērētāju tiesību aizsardzības centra, Latvijas Start-up uzņēmumu asociācijas dati

¹ Latvijas finanšu sektora, neskaitot centrālo banku, kopējos aktīvus veido kredītiestāžu aktīvi 118.2% no IKP, nebanku finanšu sektora (t.sk. FKTK neuzraudzīto finanšu iestāžu) aktīvi 27.3% no IKP, Latvijas kapitāla tirgus 11.9% no IKP, kā arī citi finanšu sektora dalībnieki (galvenokārt holdingkompānijas), kuru aktīvi 2016.gada beigās veidoja 15.2% no Latvijas IKP.

Finanšu sektora dalībnieki ir atvērti savstarpējai sadarbībai,

lai veidotu Latvijā stabilu, drošu un starptautiski konkurētspējīgu vidi, kurā visiem tirgus dalībniekiem ir iespēja piedāvāt inovatīvus finanšu pakalpojumus.

Inovācijas finanšu pakalpojumu tirgū sniedz ieguvumu

gan sabiedrībai kopumā (komersantiem, valstij, privātpersonām), gan pašiem tirgus dalībniekiem:

- finanšu pakalpojumu pieejamības uzlabošanās: ātrums un ērtums, piekļuve, drošība;
- efektivitātes nodrošināšana – pakalpojumu un darbību digitalizācija (kanāli, attālinātie darījumi, attālināta identifikācija, datu izmantošana un analīze).

Digitālās transformācijas procesi, kurus novērojam:

1. Pakalpojumu sniegšanas ātrums un mobilitāte

Tradicionālās maksājumu tehnoloģijas strādā tandēmā ar inovatīviem risinājumiem. Ir redzams digitalizācijas efekts, un tirgū parādās arvien vairāk risinājumu, kuru galvenais mērķis ir ātrums un mobilitāte. Tas nozīmīgi veicina finanšu pakalpojumu attīstību.

- 1.1. Absolūti lielākais vairākums Latvijas banku klientu ikdienas finanšu pakalpojumus izvēlas izmantot attālināti: [99% maksājumu 2016. gadā ir veikti internetbankās vai ar maksājumu kartēm](#). Tikai 1% no kopējā maksājumu skaita ir veikti, iesniedzot maksājumu uzdevumu papīra dokumenta veidā, tas ir, banku filiālēs.
- 1.2. [Elektroniskas naudas iestāžu un maksājumu iestāžu veikto maksājumu apjoms 2016. gadā bija 402.1 milj. eiro, gada laikā palielinoties par 57%](#).
- 1.3. [Latvijas Banka \(LB\) ir devusi iespēju EEZ licencētām elektroniskas naudas iestādēm un maksājumu iestādēm nepastarpināti piekļūt maksājumu sistēmu infrastruktūrai](#). 2017. gada sākumā tā ir paplašinājusi piekļuvi LB elektroniskā klīringa sistēmai (EKS), piedāvājot iespēju minētajām iestādēm atvērt norēķinu kontu LB un, izmantojot adresējamā BIC turētāja pakalpojumu, veikt klientu SEPA kredīta pārvedumus.
- 1.4. Atbalstot bezskaidras naudas plašāku izmantošanu un inovatīvu maksājumu instrumentu attīstību, [LB 2017. gada augustā ieviesīs infrastruktūru ātro maksājumu nodrošināšanai starp LB EKS dalībniekiem, un Latvija kļūs par pirmo eirozonas valsti, kurā būs pieejami SEPA ātro maksājumu shēmai atbilstoši ātrie maksājumi](#). Sākot ar 2017. gada novembri, tiks nodrošināta arī sasniedzamība visas eirozonas jeb SEPA telpas ietvaros. Tādējādi maksājumu pakalpojumu sniedzēji Latvijā - bankas, licencētas elektroniskas naudas iestādes un maksājumu iestādes varēs saviem klientiem nodrošināt iespēju dažu sekunžu laikā pārskaitīt naudas līdzekļus 24/7/365 režīmā gan Latvijas, gan visas ES ietvaros.
- 1.5. Veicinot inovācijas maksājumu jomā, [LB no 2017. gada augusta nodrošinās EKS Ātro maksājumu servisa dalībnieku klientu IBAN konta numuru un mobilo tālruņu numuru saišu datubāzes uzturēšanu](#). Tiek radīta infrastruktūra, lai maksājumu pakalpojumu sniedzēji varētu saviem klientiem piedāvāt iespēju pārskaitīt naudas līdzekļus, norādot tikai saņēmēja mobilā tālruņu numuru. Piemēram, viedtālruņa lietotājs varēs mobilajā aplikācijā veikt maksājumu jebkuram saņēmējam no sava viedtālruņa kontaktiem, kuri savu tālruņa numuru būs piesaistījuši konkrētam konta numuram.

- 1.6. Lai atvieglotu klientu ikdienu, bankas piedāvā vienuviet – internetbankā vai portālā – saņemt komunālo pakalpojumu, telekomunikāciju un citu pakalpojumu sniedzēju kompāniju rēķinus un tos apmaksāt automātiski. Šādu pakalpojumu - [e-rēķinu regulāra un automātiska apmaksā](#) iespējams saņemt 8 bankās, kuras aptver 94% no banku klientu skaita.
- 1.7. [Bankas 2017. gadā turpina ieviest bezkontakta maksājumu karšu tehnoloģiju](#), izsniedzot klientiem bezkontakta maksājumu kartes, kas uz 31.03.2017. veidoja 7% no izsniegto karšu skaita. Tāpat tiek aprīkotas karšu pieņemšanas iekārtas ar bezkontakta specifikāciju (30% no POS).
- 1.8. Bankas paplašina un pilnveido attālināto finanšu pakalpojumu pieejamību - mobilo lietotni piedāvā vairākas bankas, aptverot 90% no privātpersonu klientu skaita Latvijas bankās. [Būtiski pieaug arī personu skaits, kas izmanto banku mobilās lietotnes: 2016. gada beigās vairāk nekā 269 tūkstoši banku klientu \(jeb 13% no banku klientu skaita\) bija mobilo aplikāciju lietotāji. Aplikāciju lietotāju skaits gada laikā pieaudzis par 56%.](#)
- 1.9. [Mobilajās lietotnēs iniciēto maksājumu skaits 2016. gada laikā pieaudzis par 90%, sasniedzot 3 miljonus maksājumu gadā.](#)

2. Attālināta klientu atpazīšana

- 2.1. [Bankas ir izveidojušas drošu elektroniskās identifikācijas pakalpojumu Bank link / E-link](#), piedāvājot banku izsniegtos autentifikācijas līdzekļus izmantot personu identifikācijai, lai tie piekļūtu gan publiskajiem (latvija.lv, VID EDS), gan komercsektora e-pakalpojumiem.
- 2.2. [Tiek ieviesti jauni risinājumi banku klientu drošai autentifikācijai, izmantojot mobilās aplikācijas.](#) Ja 2015. gadā neviena banka nepiedāvāja šādu autentifikācijas risinājumu, tad 2017. gadā jau septiņas bankas saviem klientiem nodrošina šādu lietošanas ērtību.

3. Citu attālināti sniegtu pakalpojumu attīstība

- 3.1. Tehnoloģiskās inovācijas [apdrošināšanā](#) nodrošina ērtības patērētājiem - ietaupītu laiku un resursus. [Tiešsaistē noslēgto līgumu īpatsvars ir 8%, savukārt tiešsaistē pieteikto gadījumu skaita īpatsvars ir 36%.](#) 99,9% polišu pēc noslēgšanas uzreiz tiek izdotas no apdrošinātāju IT sistēmām un ir spēkā (atbilstoši līguma nosacījumiem).
- 3.2. Pirms kredīta izsniegšanas, novērtējot klienta kredīspēju, [tiek izmantoti analītiskas rīki un plašs datu masīvs, kas nodrošina iespēju dažu minūšu laikā izskatīt klienta kredīta pieteikumu un izsniegt šo kredītu.](#) Šādā veidā tiek vērtēti [virs 80% no privātpersonu nenodrošinātajiem kredītiem](#) (piemēram, patēriņa kredīti). Vienlaikus piedāvājot iespēju klientam pāris minūšu laikā noteikt savu kredītreitingu, pirms vērsties ar pieteikumu bankā par kredīta piešķiršanu.

- 3.3. Spēcīgas savstarpējo aizdevumu platformas (P2P), kas piedāvā pakalpojumus ne tikai Latvijas tirgū, bet arī sniedz pārrobežu pakalpojumus. P2P platformas kā investīciju instruments kļūst arvien pievilcīgāks. Vienlaikus tās paplašina pieeju nepieciešamajiem finanšu resursiem uzņēmumiem un privātpersonām. Salīdzinājumā ar pārējo kontinentālo Eiropu attiecībā pret vienu iedzīvotāju, caur Latvijā strādājošām savstarpējo aizdevumu platformām ir finansēts visvairāk aizdevumu, **2017. gada 1. ceturksnī finansēti aizdevumi vairāk nekā 94 milj. eiro apmērā, salīdzinot ar 2016. gada pirmo ceturksni, palielinājums vairāk nekā trīs reizes.**
- 3.4. Attīstītu tehnoloģisko risinājumu dēļ **Latvijā ir izveidojies nozīmīgs nebanku kredītēšanas sektors, kas piedāvā gan mobilos, gan tiešsaistes kredītēšanas pakalpojumus.** Aizdevumi tiek piešķirti gan maziem un vidējiem uzņēmumiem, gan privātpersonām. **Kopējais nozares kredītportfelis Latvijā 2016. gada beigās bija 527,79 milj. eiro, no tiem 107,95 milj. eiro veidoja tiešsaistes kredītēšana.** Nozares attīstības pamatā ir mērķtiecīga ārvalstu tirgu apguve. Lielākā daļa nebanku kredītdevēju, kas izveidoti Latvijā, strādā trīs vai vairāk ārvalstu tirgos, procesus vadot no Latvijas. Nozares konkurētspēja balstās uz izcilību klientu apkalpošanā, kā arī komplikētiem kredītriska izvērtēšanas modeļiem, kuros tiek izmantoti automatizēti analītikas rīki. Tas nodrošina iespēju klienta kredīta pieteikumu izskatīt dažu minūšu laikā un izsniegt šo kredītu, vienlaikus nodrošināt kredītspējas izvērtēšanas augstu kvalitāti. Tehnoloģijas ļauj samazināt manuālo procesu izmantošanu biznesā, tādējādi palielinot pakalpojuma sniegšanas ātrumu un ērtumu klientam.
- 3.5. Latvijā aktīvi darbojās ap 240 start-up uzņēmumi, 13% no tiem - finanšu tehnoloģiju jomā. **Aptuveni 80% no kopējām investīcijām start-up uzņēmumos ir ieguldīti finanšu tehnoloģiju jomā.**

Latvijas Banka 2017. gada jūnija sākumā rīkos Ekspertu sarunu kārtējo tikšanos, apskatot šā gada aktuālo tēmu maksājumu jomā - "*Zibmaksājumi – jauna ēra Latvijas banku, uzņēmumu un iedzīvotāju norēķinos*", un 2. pusgadā periodiski sniegs papildu informāciju par zibmaksājumiem un to izmantošanas attīstību.

Finanšu un kapitāla tirgus komisija 2017. gada jūnija beigās plāno uzsākt diskusiju ciklu "FKTK Dialogs" ar finanšu sektora dalībniekiem, kura ietvaros paredzēts pasākums *Inovācijas Latvijā – kādas iespējas mūsu finanšu sektoram?*.

Latvijas finanšu nozares asociācijas kopā ar valsts institūcijām turpinās kopīgi strādāt, lai veicinātu finanšu tehnoloģiju attīstību, lai stiprinātu Latvijas finanšu tehnoloģiju un saistīto nozaru konkurētspēju, lai realizētu Finanšu sektora attīstības plānā 2017.-2019. gadam ietvertos uzdevumus.

Atbilde uz EK publisko konsultāciju „Fintech: konkurētspējīgāks un inovatīvāks Eiropas finanšu sektors” un EK sagatavoto „Rīcības plānu par patēriņa (retail) finanšu pakalpojumiem: labāki produkti, lielāka izvēle”.

1. **Vienots regulējums Eiropas līmenī:** vienoti nosacījumi visiem finanšu pakalpojumu sniedzējiem (*same activity, same regulation*), maksimālas harmonizācijas direktīvas, veicinot konkurētspēju, pārrobežu darbību un mazinot tirgus fragmentāciju.
2. **Vienāda regulējuma piemērošana un normatīvo aktu interpretācija visā Eiropā,** lai atvieglotu un veicinātu pārrobežu finanšu pakalpojumu sniegšanu, mazinātu regulatīvo arbitražu, stiprinātu konkurētspēju. Nodrošinot ES dalībvalstīs vienotas prasības patērētāju tiesību aizsardzības jomā, personas datu aizsardzībā, AML (uz riskiem balstīta pieeja, attālinātā personu identifikācija, vienkāršotā personu izpēte u.tml.), kā arī kiberdrošībā.
3. **Finanšu pakalpojumu tehnoloģiju (fintech) uzņēmumu licencēšana ES līmenī** ir nepieciešama, kas nodrošinātu saskaņotu, samērīgu normatīvo regulējumu un uzraudzības prasības. Vienlaikus būtu jāparedz *passporting* režīma uzturēšana.
4. **Inovāciju veicināšana finanšu tirgū - uzraudzības iestādēm gan konsultējot tirgus dalībniekus, gan piemērojot samērīgas prasības jaunu pakalpojumu regulācijai un izmantojot jaunas uzraudzības metodes** (“regulatīvā smilšu kaste” - *sand box*). Šādā ietvarā nodrošināt visiem tirgus dalībniekiem (jaunuzņēmumiem, esošiem spēlētājiem) iespēju eksperimentēt un izmēģināt jaunas tehnoloģiskas idejas (pakalpojumus, tehnoloģijas) un aprobēt tās.
5. **Vienādi klientu informēšanas nosacījumi visiem finanšu pakalpojumu sniedzējiem.** Aicinām nostiprināt biznesa prakses atbildīgumu un caurspīdīgumu attiecībā ar klientiem, uzraudzības iestādēm un trešajām personām; sniedzot personām patiesu informāciju par piedāvāto pakalpojumu, iespējamiem riskiem un ieviest procedūras, kas mazina iespējamību izmantot finanšu nozares uzņēmumus noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā vai klientu krāpšanā.
6. **eIDAS regulas ietvarā konkrētu iespēju izvērtēšana, lai personu autentifikācijā ES līmenī atzītu un izmantotu ne tikai ES dalībvalstīs, bet arī atsevišķās trešajās valstīs** (Krievija, Ukraina, nākotnē Lielbritānija u.c.) sertificētus elektroniskās identifikācijas līdzekļus, kuri tiek izsniegti minētajās valstīs identificētām personām.
7. **Nodokļu piemērošanas režīma vienādošana dažādiem finanšu tehnoloģiju pakalpojumiem.** Dažāda pieeja nodokļu piemērošanā dalībvalstīs attiecībā uz inovatīviem finanšu pakalpojumiem, kas nav līdz šim tikuši regulēti, liedz uzņēmumiem izvērst pārrobežu darbību.

8. **Piekļuves nodrošināšana dažādiem publiskajiem reģistriem un datu bāzēm personu identifikācijai un kredītpējas novērtēšanai ES dalībvalstu līmenī**, lai, veicot pārrobežu darbību, finanšu tirgus dalībniekiem būtu vienādas iespējas izmantot publiskos datus. Jāizvērtē vienotas pieejas veicināšana kredītinformācijas apmaiņā starp banku un finanšu pakalpojumu tehnoloģiju uzņēmumiem.
9. **Viest skaidrību par blokķēžu tehnoloģiju (*blockchain*) juridisko regulējumu**, uz šādas tehnoloģijas balstītu dažādu risinājumu atzīšanu ES dalībvalstu līmenī, lai nodrošinātu straujāku RegTech attīstību.
10. **Ārpakalpojumu, tai skaitā mākoņskaitļošanas izmantošanas veicināšana**, kas ļautu efektīvizēt finanšu sektora dalībnieku darbību, samazinot to operacionālās izmaksas un palielinot konkurētspēju pasaules līmenī. Vienlaikus jā saglabā samērīgas prasības atbilstībai, nacionālajai drošībai un kiberdrošībai. Nosakot EEZ tirgus dalībniekiem prasības mākoņservisu ārpakalpojumiem risku mazināšanai, sevišķi uzmanība jāpievērš tam, lai tās nepamatoti krasi neatšķirtos no prasībām citos reģionos un neierobežotu pakalpojumu sniegšanu EEZ. Svarīgi panākt, lai tirgus dalībnieks varētu pēc iespējas skaidrāk un vienkāršāk noteikt, vai ārpakalpojuma sniedzējs atbilst tam izvirzītajām prasībām.
11. **Aicinām Eiropas Komisiju fokusēties uz godīgas konkurences nodrošināšanu starp dažādiem finanšu nozares uzņēmumiem un to sadarbības veicināšanu, kas balstīta uz abpusēji izdevīgiem nosacījumiem.**

Praktiskie jautājumi jeb ierosinājumi likumdošanas vai normatīvo aktu piemērošanas uzlabošanai Latvijā, lai veicinātu finanšu tehnoloģiju attīstību un stiprinātu Latvijas kā starptautiski konkurētspējīga finanšu tirgus pozīcijas.

1. **Pārregulācijas novēršana** - samērīga un finanšu tirgus attīstību veicinoša pieeja, pārņemot Eiropas Savienības direktīvas, leviešot direktīvu prasības, pilnvērtīgi izmantot tajās dotās iespējas dalībvalstij atbilstoši savas valsts īpatnībām un vajadzībām izvērtēt maksimālo prasību ieviešanas nepieciešamību.
2. **Diskusiju un eksperimentālā ietvara ("regulatīvās smilšu kastes" - *sand box*) izveide**, pilnveidojot vidi jaunu inovatīvu finanšu pakalpojumu attīstības nodrošināšanai, kuru varētu izmantot esošie tirgus dalībnieki un finanšu tehnoloģiju jaunuzņēmumi.
3. **Konsultāciju iespēju veicināšana ar uzraugiem, politikas veidotājiem un tirgus dalībniekiem**. Finanšu sektora attīstības padomes ietvaros izveidot Finanšu tehnoloģiju inovāciju darba grupu/forumu.
4. **Finanšu nozares attīstībai svarīgu normatīvo aktu proaktīva pieņemšana**:
 - grozījumi NILLTFNL, ieviešot AMLD4 un AMLD5,
 - MK noteikumi par personu attālināto identifikāciju,
 - savstarpējo aizdevumu platformu un kopfinansējuma platformu darbību regulējošais normatīvais akts,
 - jaunās Maksājumu pakalpojumu direktīvas (PSD2) transponēšana MPENL.
5. **Lai pārietu uz pilnībā digitalizētu procesu personu darījumos, novērst esošos šķēršļus**:
 - grozot atsevišķus normatīvos aktus, kuros paredzēta dokumentu iesniegšana tikai papīra veidā un klātienē, papildinot ar iespēju to veikt attālināti un ar elektronisko parakstu (piemēram, hipotēkas līguma iesniegšana Zemesgrāmatā);
 - uzlabojot elektroniskā paraksta risinājumu, padarot to par ērtu un lietotājam draudzīgu;
 - īstenojot koncepciju par personas apliecības jeb elektroniskās identifikācijas kartes (eID) obligātumu ar tajā iekļautiem aktivizētiem elektroniskā paraksta un autentifikācijas sertifikātiem un neierobežotu bezmaksas parakstīšanās un autentifikācijas reižu skaitu.
6. **Efektīvas elektroniskas datu apmaiņas sistēmas izveide starp valsts pārvaldībā esošajiem reģistriem un privāto sektoru, virzīties uz vienota datu agregatora un datu plūsmas kanāla izveidi, standartizējot piekļuvi datiem**. Tādējādi tiktu nodrošināta efektīvāka izmaksu pārvaldīšanu gan valsts pusē, gan privātajā sektorā (VRAA lomas stiprināšana).

7. [AML prasību piemērošanas salāgošana ar nepieciešamību iekļauties Vienotajā Eiropas Digitālajā finanšu tirgū - attālināti, pārrobežu līmenī.](#) Prasībām klientu attālinātai identifikācijai jābūt:
 1. tehnoloģiski neitrālām, nosakot tikai drošības pamatprincipus un uzsvāru liekot uz identifikācijā izmantojamo tehnoloģisko līdzekļu kvalitatīvajām prasībām
 2. samērīgām, ievērojot uz riskiem balstītu pieeju. Tas ļautu regulējumam harmoniski mijiedarboties ar pastāvīgo tehnoloģiju attīstību šajā jomā, nebremzējot inovācijas zema riska pakalpojumos, bet vienlaikus paturot vienlīdz augstus standartus gan eksistējošiem, gan jauniem finanšu pakalpojumu tirgus dalībniekiem risinājumos, kur riski ir augstāki.
8. [Ārvalstnieku attālinātās autentifikācijas \(Latvijas e-rezidenta statuss\) paātrināta ieviešana,](#) saīsinot termiņus Latvijas ārvalstnieku reģistra izveidei un ieviešanai.
9. [Izvērtēt iespējas uzsākt pilotprojektus, lai pielietotu blokķēžu tehnoloģijas \(blockchain\) dažādos procesos,](#) piemēram, līgumu slēgšana, digitālā identitāte, KYC, tādējādi pārejot uz pilnu digitālo procesu darījumos.
10. [Īstenot NILLTFNL ietverto normu par tiesībām finanšu iestādēm bez maksas vai par samērīgu maksu,](#) kas nepārsniedz attiecīgās administratīvās izmaksas, [saņemt informāciju no valsts reģistriem](#) šajā likumā noteikto pienākumu izpildei.
11. [Izveidot un uzturēt valsts vienotu datu bāzi par politiski nozīmīgām personām \(PEP saraksts\),](#) lai nodrošinātu iespēju finanšu sektoram un pārējiem NILLTFNL subjektiem efektīvi pildīt NILLTFNL prasības klientu izpētē un neapgrūtinātu privātpersonas, regulāri pieprasot informāciju.
12. Finanšu sektors atbalsta un aicina normatīvajos aktos noteikt, ka [LR Uzņēmumu reģistra turētajai informācijai par uzņēmumu patiesā labuma guvējiem \(Patiesā labuma guvēju reģistrs\)](#) jābūt publiski pieejamai.
13. [Atbalstīt un stiprināt CERT.LV darbību](#) kā veiksmīgu privātā sektora, tajā skaitā finanšu sektora un valsts sadarbības modeli, kas nodrošina kiberdrošības risku pārvaldīšanu.